
Bolesław Leśmian

Urszula Kochanowska

Materiały ćwiczeniowe dla uczniów niepełnosprawnych mających trudności w uczeniu się i/lub komunikowaniu się, w tym niestyszących, słabostyszących, z niepełnosprawnością intelektualną, autyzmem i afazją uczęszczających do szkół podstawowych – służące utrwalaniu wiedzy i umiejętności określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych

Minister
Edukacji i Nauki

pracownia
lingwistyki
migowej

Zadanie zlecone i finansowane przez Ministra Edukacji i Nauki
Wykonawca: Uniwersytet Warszawski, Wydział Polonistyki, Pracownia Lingwistyki Migowej

---

Bolesław Leśmian

**Urszula
Kochanowska**

Minister
Edukacji i Nauki

Zadanie zlecone i finansowane przez Ministra Edukacji i Nauki

Bolesław Leśmian Urszula Kochanowska

Materiały ćwiczeniowe dla uczniów niepełnosprawnych mających trudności w uczeniu się i/lub komunikowaniu się, w tym niestyszających, słabostyszających, z niepełnosprawnością intelektualną, autyzmem i afazją uczęszczających do szkół podstawowych – służące utrwalaniu wiedzy i umiejętności określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych

Opracowano na podstawie
Bolesław Leśmian, Urszula Kochanowska

Wykonawca materiałów ćwiczeniowych
Uniwersytet Warszawski
Wydział Polonistyki
Pracownia Lingwistyki Migowej
ul. Krakowski Przedmieście 26/28
00-927 Warszawa

Autorzy

Agnieszka Bajewska-Kołodziejak (karty pracy, scenariusze komiksowe)
Katarzyna Cichocka-Segiet (karty pracy PCS, tablice komunikacyjne PCS)
Sylwia Łozińska, Piotr Mostowski (teksty łatwe do czytania – ETR)
Małgorzata Skuza (karty pracy, scenariusze komiksowe)
Krystyna Ziątek (karty pracy PCS, tablice komunikacyjne PCS)

Redakcja merytoryczna
Paweł Rutkowski
Piotr Mostowski

Kierownik zespołu
Paweł Rutkowski

Redakcja językowa
i konsultacje merytoryczne
Emilia Danowska-Florczyk

Eksperci wskazani
przez Ministra Edukacji i Nauki
Justyna Kowal
Agnieszka Pilch

Projekt graficzny i logotypu,
skład i łamanie
Łukasz Kamiński

Ilustracje
Zuzanna Szyszak

Rok opracowania
2021

Aplikacja komputerowa
Mariusz Ołownia

ISBN
978-83-67331-27-2

The Picture Communication Symbols ©1981–2021 by Tobii Dynavox. All Rights Reserved Worldwide. Used with permission. Boardmaker® is a trademark of Tobii Dynavox.

Spis treści

Wstęp.....	4
Tekst oryginalny.....	8
Tekst łatwy do czytania (ETR).....	11
Komiks.....	14
Karty pracy.....	15
Tablice komunikacyjne PCS.....	18
Karty pracy PCS.....	19

Wstęp

Szanowni Państwo,

przekazujemy Państwu materiały ćwiczeniowe do lektur szkolnych opracowane z myślą o uczniach ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Dołożyliśmy wszelkich starań, aby ułatwiły one pracę zarówno dzieciom, do których są kierowane, jak i nauczycielom. W pierwszej części niniejszego wstępu omówiliśmy wszystkie elementy, które składają się na pakiet materiałów ćwiczeniowych; w drugiej zwróciliśmy uwagę na to, o czym warto pamiętać w pracy z dziećmi z niepełnosprawnościami mającymi trudności w uczeniu się i/lub komunikowaniu się, w tym uczniami niesłyszącymi, słabosłyszącymi, z niepełnosprawnością intelektualną, autyzmem i afazją.

Barierę w pracy z tekstami lektur może stanowić w szczególności język utworów zawierający archaizmy i słownictwo rzadko obecne w codziennych sytuacjach komunikacyjnych. Problemem bywa też sam charakter utworów. Pełny odbiór literatury pięknej (zwłaszcza dzieł poetyckich) wymaga od czytelnika znajomości konwencji tekstu literackiego i odpowiednio rozwiniętych kompetencji poznawczych. Trudności w komunikowaniu się powodują, że wielu uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi jest pozbawionych możliwości obcowania z kanonem literatury polskiej, a tym samym z dużym fragmentem kultury narodowej.

Teksty literackie wybrane z listy lektur podstawy programowej zostały wzbogacone materiałami ćwiczeniowymi i opracowane tak, aby udostępnić ich treść uczniom ze specjalnymi potrzebami komunikacyjnymi. Do każdego utworu powstał pakiet materiałów ćwiczeniowych, który składa się z:

- aplikacji multimedialnej z tłumaczeniem na polski język migowy (PJM),
- tekstu łatwego do czytania (ETR),
- opracowania graficznego w formie komiksu,
- kart pracy,
- tablic komunikacyjnych Picture Communication Symbols (PCS),
- kart pracy PCS.

Tak zróżnicowany zestaw materiałów pozwala na wybór tych, które najlepiej odpowiadają potrzebom ucznia, a tym samym umożliwiają zindywidualizowanie procesu nauczania.

Wszystkie materiały zostały przygotowane z uwzględnieniem ministerialnych *Wytycznych do uniwersalnego projektowania graficznego podręczników* oraz *Wytycznych edytorskich i językowych do opracowania podręczników*.

Aplikacja multimedialna z tłumaczeniem na polski język migowy (PJM)

W aplikacji znajduje się cały pakiet materiałów ćwiczeniowych. Oprócz podstawowej funkcji wyświetlania poszczególnych stron aplikacja daje możliwość ich powiększania/pomniejszania – tak, aby skupić uwagę ucznia na wybranym elemencie.

Najważniejszą częścią aplikacji jest jednak tłumaczenie tekstu lektury na polski język migowy. Do poszczególnych fragmentów tekstu można wyświetlić film w PJM. Okno odtwarzacza można zmniejszyć i dowolnie umiejscowić na ekranie. Dzięki temu możliwe jest jednoczesne śledzenie tekstu i tłumaczenia. Wszystkie filmy są dodatkowo dostępne z poziomu eksploratora plików.

Aplikacja działa na systemach z rodziny Windows, Linux i macOS.

Tekst łatwy do czytania (ETR)

Tekst łatwy do czytania (ETR) został opracowany zgodnie z wytycznymi *IFLA Guidelines for easy-to-read materials* oraz publikacją *Informacja dla wszystkich. Europejskie standardy przygotowania tekstu łatwego do czytania i zrozumienia*. Jego zadaniem jest przybliżenie treści lektury odbiorcom, którzy z różnych powodów nie są w stanie przeczytać ze zrozumieniem oryginalnego tekstu. Będą to przede wszystkim uczniowie z afazją oraz niepełnosprawnością intelektualną, choć tekst łatwy do czytania może być pomocny dla każdego dziecka, dla którego barierą jest język utworu oraz nadmiar treści. Zmiany wprowadzone w wersji ETR dotyczą dwóch warstw: językowej oraz treściowej.

Warstwa językowa została zmodyfikowana pod względem leksyki oraz składni – zastosowano wyrazy o wysokiej frekwencji, łatwe do zrozumienia, a informacje zapisano głównie w postaci zdań prostych ułożonych zgodnie z następującą zasadą: 1 linia tekstu = 1 zdanie. Z fabuły lektury usunięto wątki poboczne, a w dłuższych tekstach dodatkowo zastosowano śródtytuły.

Opracowanie graficzne w formie komiksu

Graficzne opracowanie lektury w formie komiksu ma za zadanie przybliżyć uczniom treść utworu. Komiks ożywia i uatrakcyjnia tekst. Często literacka forma dzieła i wielowarstwowość znaczeniowa utrudniają uczniom odczytanie i zrozumienie treści. Do zaproponowanych ilustracji nauczyciel może odwoływać się podczas pracy z tekstem – wykorzystując zarówno całość komiksu, jak i jego wybrane elementy. Dla uczniów jest to pomoc w wizualnym odtworzeniu fabuły utworu, a także jej zapamiętaniu. Dla niektórych zaś krótkie teksty w kadrach są jedyną formą kontaktu z lekturą.

Karty pracy

Karty pracy mają za zadanie utrwalić i podsumować informacje o treści lektury. Ponadto zachęcają ucznia do samodzielnego rozwiązywania zadań i sprawdzenia swojej wiedzy. Przygotowane propozycje mogą okazać się pomocne zarówno podczas omawiania treści lektur w czasie zajęć szkolnych, jak i w pracy samodzielnej ucznia.

Tablice komunikacyjne PCS

Tablice komunikacyjne PCS są przeznaczone dla uczniów niemówiących, posługujących się alternatywną i/lub wspomagającą komunikacją. Uczniowie ci mają zwykle osobiste pomoce do komunikacji w formie tzw. książek do komunikacji (skoroszytów z piktogramami) lub pomocy elektronicznych na tabletach lub laptopach. Tablice do każdej lektury zawierają symbole związane z tekstem, głównie rzeczowniki, czasowniki i określenia. Tablice umożliwiają osobie niemówiącej opowiadanie treści lektury, odpowiadanie na pytania nauczyciela, uczestniczenie w rozmowie na temat lektury, ułatwiają również rozumienie treści utworu. W rozmowie na temat lektury może – i powinna – być wykorzystywana również osobista książka komunikacyjna ucznia, która zawiera m.in. zaimki, przyimki, przydatne liczby i litery.

Karty pracy PCS

Karty pracy PCS zostały opracowane przede wszystkim dla uczniów niemówiących, użytkowników wspomagających i alternatywnych metod komunikacji. Karty pracy PCS mają na celu sprawdzenie tego, czy uczeń zrozumiał treść lektury oraz jak wiele wiadomości zapamiętał. Pozwalają także na rozwijanie i utrwalanie nowego słownictwa. Wszystkie polecenia oraz pytania zostały zapisane za pomocą słów oraz znaków systemu PCS. Uczeń może próbować odczytać treść poleceń sam lub z pomocą nauczyciela. Jeśli to nauczyciel będzie czytał treść, to zalecane jest, by kolejno wskazywał uczniowi odczytywane znaki. Karty pracy zawierają takie zadania, w których należy wskazać i zaznaczyć właściwą odpowiedź, wybrać ją spośród podanych i zaznaczyć lub wyciąć, oraz takie, które polegają na samodzielnym sformułowaniu odpowiedzi za pomocą tablic komunikacyjnych PCS opracowanych do każdej lektury i/lub z pomocą książki/narzędzia do komunikacji. W tego typu zadaniach nauczyciel może zapisać odpowiedź ucznia sam lub np. wydrukować tablicę komunikacyjną PCS w dwóch egzemplarzach i z drugiej wyciąć do przyklejenia znaki wybrane przez ucznia w odpowiedzi na zadane pytanie. W kartach pracy PCS oraz tablicach komunikacyjnych PCS użyte zostały te same znaki oddające poszczególne znaczenia danych wyrazów. Jednocześnie w kartach pracy zastosowano określone strategie językowe – strzałki stanowiące określenie czasu na górze, z lewej strony symbolu o znaczeniu czasownikowym, dla wyrażenia czasu przeszłego lub przyszłego,

---

pomniejszony symbol ‘ty’, także z lewej górnej strony znaku oznaczającego czynność w poleceniach — zdaniach rozkaznikowych. Dla zwiększenia czytelności zadań poszczególne fragmenty można wycinać i w toku odpowiadania na pytania ponownie przyklejać potrzebne elementy.

Agnieszka Bajewska-Kołodziejak
Katarzyna Cichocka-Segiet
Emilia Danowska-Florczyk
Piotr Mostowski
Paweł Rutkowski
Małgorzata Skuza
Krystyna Ziątek

Bolesław Leśmian

Napój cienisty

Urszula Kochanowska¹

Gdy po śmierci w niebiosów przybyłam pustkowie,
Bóg długo patrzył na mnie i głaskał po głowie.

— „Zbliź się do mnie, Urszulo! Poglądasz², jak żywa...
Zrobię dla cię, co zechcesz, byś była szczęśliwa”.

— „Zrób tak, Boże — szepnęłam — by w nieb Twoich krasie
Wszystko było tak samo, jak tam — w Czarnolasie³!” —

I umilkłam zląkniona i oczy unoszę,
By zbadać, czy się gniewa, że Go o to proszę?

Uśmiechnął się i skinął — i wnet z Bożej łaski
Powstał dom kubek w kubek, jak nasz — Czarnolaski.

I sprzęty i donice rozkwitłego ziela
Tak podobne, aż oczom straszno od wesela!

I rzekł: „Oto są — sprzęty, a oto — donice.
Tylko patrzeć, jak przyjdą stęsknieni rodzice!

I ja, gdy gwiazdy do snu poukładam w niebie,
Nieraz do drzwi zapukam, by odwiedzić ciebie!”

I odszedł, a ja zaraz krzątam się, jak mogę, —
Więc nakrywam do stołu, omiatam podłogę —

I w suknię najróżowszą ciało przyoblekam
I sen wieczny odpędzam — i czuwam — i czekam...

Już świt pierwszą rozniętą złoci się po ścianie,
Gdy właśnie słyhać kroki i do drzwi pukanie...

Więc zrywam się i biegnę! Wiatr po niebie dzwoni!
Serce w piersi zamiera... Nie!... To — Bóg, nie oni!...

Przypisy:

¹Urszula Kochanowska (zm. 1578) — córka Jana Kochanowskiego i Doroty Podlódzkiej. Zmarła w dzieciństwie, po jej śmierci ojciec–poeta napisał cykl XIX Trenów. Cykl traktuje o skandalu egzystencjalnym, jaki wywołuje śmierć — szczególnie tak nieoczekiwana i nieuzasadniona jak przedwczesna śmierć dziecka. W popularnej lekturze Treny odczytywane są jako wyraz żalu ojca po śmierci dziecka. [przypis edytorski]

²*Poglądasz* — wyglądasz. [przypis edytorski]

³*Czarnolas* — wieś w województwie mazowieckim, gdzie żył i tworzył poeta Jan Kochanowski. [przypis edytorski]

Opracowanie redakcyjne i przypisy: Marta Niedziałkowska, Aleksandra Sekuła, Olga Sutkowska.

Bolesław Leśmian

Urszula Kochanowska

Wstęp

Jan Kochanowski był poetą.

Miał córkę Urszulę.

Urszula umarła,
kiedy była mała.

Tekst wiersza

Urszula mówi:

„Umarłam

i przyszłam do nieba.

W niebie spotkałam Pana Boga.

Bóg ucieszył się na mój widok.

Zapytał, co mnie ucieszy.

Powiedziałam Bogu:

Chcę mieć w niebie dom.

Taki sam jak mój dom na ziemi.

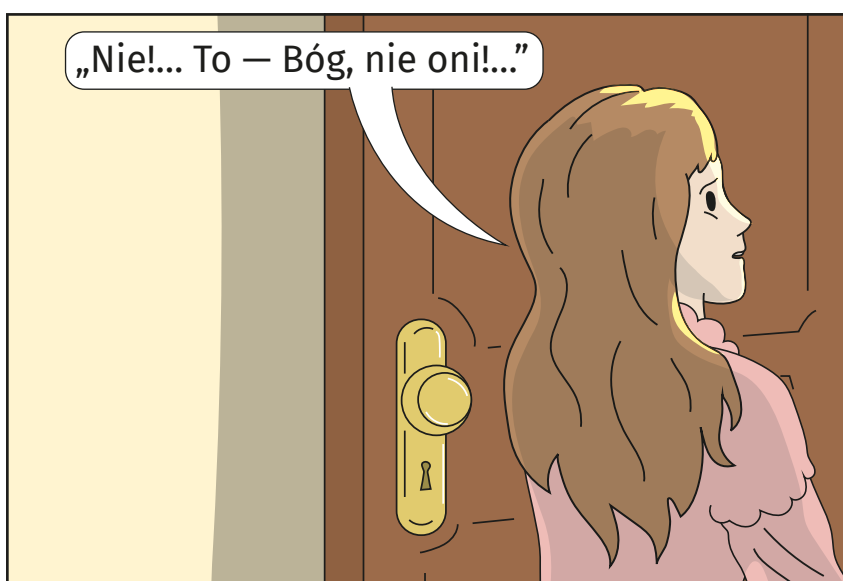
Bóg stworzył dla mnie dom w niebie.
Taki sam jak mój dom na ziemi.
Z kwiatami i meblami.
Byłam bardzo szczęśliwa.

Bóg powiedział:
Posprzątaj dom.
Niedługo przyjdą tu twoi rodzice.
Ja też do ciebie czasem przyjdę.

Pan Bóg odszedł.
Posprzątałam w domu.
Nakryłam do stołu.
Założyłam różową sukienkę.
Usiadłam.
Czekałam na moich rodziców.
Nie chciałam zasnąć.
Tęskniłam za nimi.

Nagle usłyszałam pukanie do drzwi.
Szybko wstałam.
Myślałam:
To moi rodzice.
Bardzo się ucieszyłam.
Ale to nie byli rodzice.
To tylko Pan Bóg do mnie przyszedł”.

1. Odpowiedz na pytania.

Kto jest bohaterem wiersza „Urszula Kochanowska”?

.....

Kto jest podmiotem lirycznym (osobą mówiącą w wierszu)?

.....

Z ilu strof składa się wiersz?

.....

Ile wersów jest w każdej strofie?

.....

2. Co mogła czuć Urszula, kiedy rodzice nie przyszli?
Możesz wybrać nazwy uczuć z ramek.

.....

.....

smutek

radość

rozczarowanie

żal

wesołość

obojętność

3. Zaznacz poprawną odpowiedź.

1. Urszula była córką:

- a) Juliana Tuwima
- b) Bolesława Leśmiana
- c) Jana Kochanowskiego

2. Ojciec Urszuli po jej śmierci napisał:

- a) ballady
- b) treny
- c) opowiadanie

3. W wierszu Urszula poszła do nieba i spotykała tam:

- a) ojca
- b) matkę
- c) Pana Boga

4. Urszula w wierszu:

- a) rozmawiała z Bogiem
- b) rozmawiała z rodzicami
- c) bawiła się z koleżankami

5. Bóg przygotował dla dziewczynki:

- a) plac zabaw
- b) domek w lesie
- c) taki sam dom, w jakim mieszkała na ziemi

6. Bóg obiecał Urszuli, że:

- a) spotka swoje koleżanki
- b) spotka swoich rodziców
- c) spotka swoich dziadków

7. Urszula przygotowała się na spotkanie:

- a) z Bogiem
- b) z koleżankami
- c) z rodzicami

4. Skreśl niepotrzebne wyrazy.

Wiersz „Urszula Kochanowska” jest smutny/wesoły.

Dziewczynka tęskniła/nie tęskniła za rodzicami i rodzinnym domem.

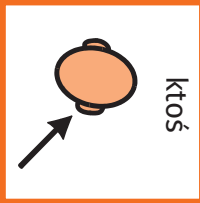
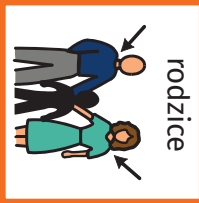
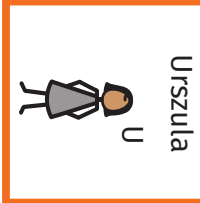

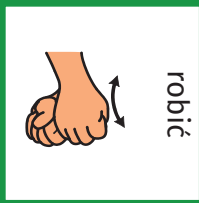
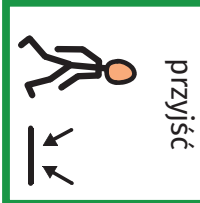

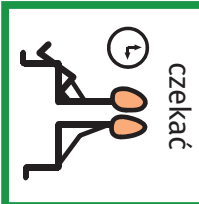

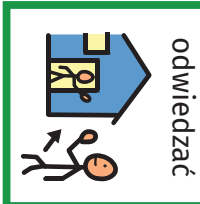
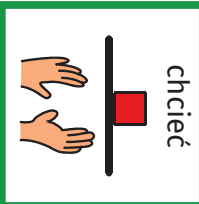
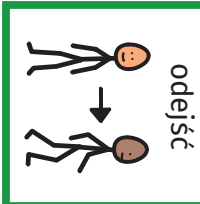

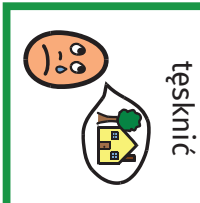
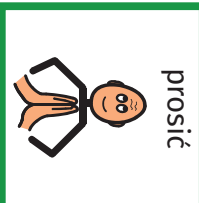
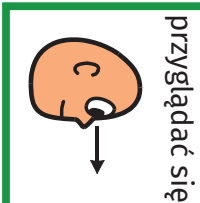

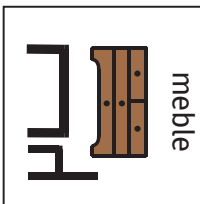
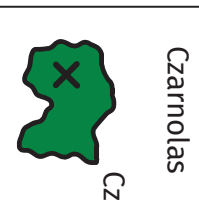
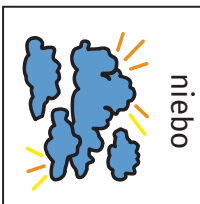
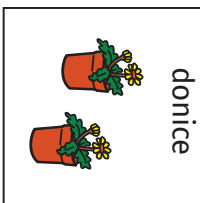
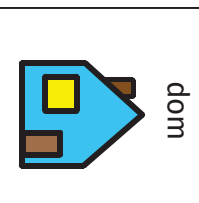

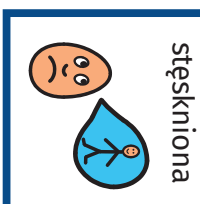
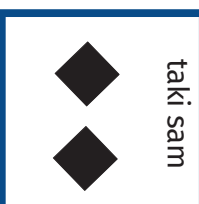
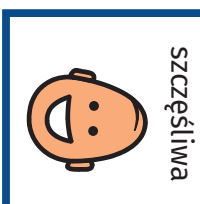
Bóg obiecał jej, że spotka się z koleżankami/z rodzicami.

Obietnicy tej dotrzymał/nie dotrzymał.

Urszula spotkała się/nie spotkała się z rodzicami.

Urszula czuła się nieszczęśliwa/szczęśliwa i samotna.

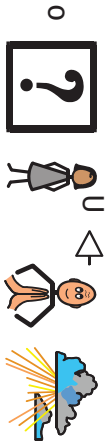
Życie Urszuli w niebie było podobne do życia na ziemi/do życia w raju.

 ktoś				 rodzice	 Urszula U
 pukać		 zamiatać	 być	 robić	 przyjąć
 biec	 czekać	 nakrywać do stołu	 odwiedzać	 chcieć	 odejść
 otworzyć drzwi		 przebierać się	 tęsknić	 prosić	 przyglądać się
					 Bóg
			 meble	 Czarnolas Cz	 niebo
			 donice	 dom	
 rozczarowana			 stęskniona	 taki sam	 szczęśliwa

Zadanie 1: Zaznacz właściwą odpowiedź.

Pytanie 1
O co Urszula poprosiła Boga?

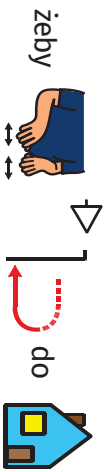
Odpowiedź a
żeby było jak w domu.

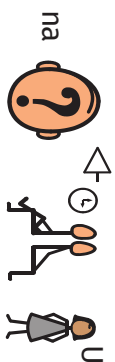
Odpowiedź b
żeby przyszli do niej rodzice.

Odpowiedź c
żeby mogła wrócić do domu.

Pytanie 2
Na kogo czekała Urszula?

Odpowiedź a
Na rodziców.

Odpowiedź b
Na rodzeństwo.

Odpowiedź c
Na Boga.

Pytanie 3
Kto przyszedł do Urszuli?

Odpowiedź a
Rodzice.

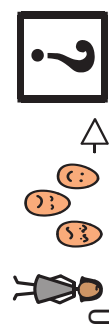
Odpowiedź b
Bóg.

Odpowiedź c
Ojciec.

Pytanie 4
Co poczuła Urszula?

Odpowiedź a
Radość.

Odpowiedź b
Spokój.

Odpowiedź c
Rozczarowanie.

Minister
Edukacji i Nauki

pracownia
lingwistyki
migowej

Lektury
dostępne
